

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องความคาดหวังของผู้บริหารการศึกษา และผู้ว่าราชการจังหวัด ที่มีต่อบทบาทของศึกษาธิการจังหวัด สรุปได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคาดหวังของผู้บริหารการศึกษา และผู้ว่าราชการจังหวัด ที่มีต่อบทบาทของศึกษาธิการจังหวัด
2. เพื่อเปรียบเทียบความคาดหวังของผู้บริหารการศึกษา และผู้ว่าราชการจังหวัดที่มีต่อบทบาทของศึกษาธิการจังหวัด

สมมติฐานของการวิจัย

ความคาดหวังของผู้บริหารการศึกษา และผู้ว่าราชการจังหวัดไม่แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ศึกษา คือ
  - 1.1 กลุ่มผู้ว่าราชการจังหวัดหรือรองผู้ว่าราชการจังหวัด ที่ผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมาย ให้ประชากรทั้งหมดโดยไม่สุ่มตัวอย่าง จำนวน 72 คน
  - 1.2 กลุ่มผู้บริหารการศึกษาประกอบด้วย
    - 1.2.1 กลุ่มผู้บริหารการศึกษานอกสถานศึกษาได้แก่ ศึกษาธิการจังหวัด ให้ประชากรทั้งหมดโดยไม่สุ่มตัวอย่าง จำนวน 72 คน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดให้ประชากรทั้งหมดโดยไม่สุ่มตัวอย่าง จำนวน 63 คน

1.2.2 กลุ่มผู้บริหารการศึกษาในสถานศึกษาได้แก่ ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการโรงเรียน ซึ่งศึกษาระดับมัธยมศึกษาในภูมิภาคโดยสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ตามวิธีของ Morgan จำนวน 1,481 คน เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 300 คน และครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการโรงเรียนเอกชนในภูมิภาค โดยสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ตามวิธีของ Morgan จำนวน 1,713 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 313 คน รวมเป็นประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่นำมาใช้ในการวิจัยทั้งสิ้น 820 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถามที่สร้างขึ้น แบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคาดหวังที่มีต่อบทบาทของศึกษานิเทศก์ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ประกอบด้วยคำถามที่มีต่อบทบาทของศึกษานิเทศก์ ซึ่งครอบคลุม 3 ส่วน คือ

1. บทบาทด้านการบริหารและประสานงาน
2. บทบาทด้านการจัดทำข้อมูล สถิติ และวางแผน
3. บทบาทด้านการติดตามและประเมินผล

3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ให้ผู้ตอบ โดยมีหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม และซองเปล่าที่เจ้าหน้าที่ของถึงผู้วิจัย ปักดวงตราไปรษณียากร เพื่อให้ผู้ตอบส่งค่าตอบกลับคืนให้ภายในเวลาอันสมควร

4. การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่รวบรวมไว้จากแบบสอบถามมาทำการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ควยการยยะ

ตอนที่ 2 ความคาดหวังของผู้บริหารการศึกษาและผู้อำนวยการจังหวัดที่มีต่อบทบาทของศึกษานิเทศก์ วิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ควยการหาค่ามัธยเลขคณิต (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Diviation) และทดสอบเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของความคาดหวังที่มีต่อบทบาทของศึกษานิเทศก์ ระหว่างกลุ่มผู้บริหารการศึกษาและกลุ่มผู้อำนวยการจังหวัด ควยค่าที (t-test)

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังนี้
  - ก. ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นชายมากกว่าเป็นหญิง
  - ข. กลุ่มอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่อยู่ในระหว่าง 40-50 ปี (40.10%) รองลงมาคือ กลุ่มอายุ 51-60 ปี (31.50 %)
  - ค. ผู้ตอบแบบสอบถามมีวุฒิปริญญาตรีมากที่สุด (64.40 %) รองลงมาคือ ปริญญาโท (20-40 %) ต่ำกว่าปริญญาตรี (12.20 %) และปริญญาเอก (0.50 %) ตามลำดับ

ง. เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายกลุ่ม ปรากฏว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุดคือ กลุ่มผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา รองลงมาเป็นกลุ่มผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ข้อที่น่าสังเกตเพื่อพิจารณาภายในกลุ่มของตนแล้ว กลุ่มศึกษานิเทศก์ตอบแบบสอบถามมากที่สุด (98.61 %) รองลงมาคือ กลุ่มผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด (85.71 %) และกลุ่มที่ตอบแบบสอบถามน้อยที่สุดคือ กลุ่มผู้บริหารโรงเรียนเอกชน (49.52 %)

2. ความคาดหวังของผู้บริหารการศึกษาและผู้อำนวยการจังหวัด สรุปได้ดังนี้

2.1 ค่าเฉลี่ยความคาดหวังของผู้บริหารการศึกษาและผู้อำนวยการจังหวัด ที่มีต่อมหาวิทยาลัยของรัฐในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในแต่ละด้านอยู่ในระดับสูง คือ ระดับมาก และเมื่อพิจารณาความคาดหวังที่มีต่อมหาวิทยาลัยของรัฐในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้ง 3 ด้าน ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

2.2 ความคาดหวังของผู้บริหารการศึกษาและผู้อำนวยการจังหวัด ที่มีต่อมหาวิทยาลัยของรัฐมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .05

2.3 ความคาดหวังของศึกษานิเทศก์และผู้อำนวยการจังหวัด ที่มีต่อมหาวิทยาลัยของรัฐไม่แตกต่างกัน

2.4 ความคาดหวังของศึกษานิเทศก์ เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มผู้บริหารการศึกษาอีก 3 กลุ่มคือ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาและผู้บริหารโรงเรียนเอกชน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .05

3. ความคาดหวังของผู้บริหารการศึกษา และผู้อำนวยการจังหวัด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีข้อที่น่าสนใจซึ่งแม้ว่าจะให้ความคาดหวังในระดับมากแต่ค่อนข้างน้อย และน้อยกว่าข้ออื่น ๆ เป็นที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

3.1 ความคาดหวังของผู้บริหารการศึกษาและผู้อำนวยการจังหวัด เกี่ยวกับการสนับสนุนให้โรงเรียนรับบริจาค เงินจากผู้ปกครองเพื่อใช้จ่ายในโรงเรียน อยู่ในระดับมาก

3.2 ความคาดหวังของผู้บริหารการศึกษาในเรื่อง เกี่ยวกับการพัฒนาการเป็นผู้นำในการจัดตั้งมูลนิธิเอกชนของจังหวัดขึ้น เพื่อให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียนยากจนที่เรียนดี อยู่ในระดับมากแต่ค่อนข้างน้อย และน้อยกว่าผู้อำนวยการจังหวัด

3.3 ความคาดหวังของผู้บริหารการศึกษา และผู้อำนวยการจังหวัด เกี่ยวกับการสนับสนุนให้โรงเรียนจัดงานชุมนุมครู งานสังคมหรือทัศนajara เพื่อให้ครูได้มีโอกาสสนทนาการเป็นครั้งคราว อยู่ระดับมากแต่ค่อนข้างน้อย และน้อยกว่าข้ออื่น ๆ

3.4 ความคาดหวังเกี่ยวกับการสัมปละสัมมนเวชนทำแห่ง
 ฎุมบริหารโรงเรียนภายในจังหวัดที่อยู่เกิน 4 ปี และการพิจารณาความดีความชอบ
 ของครูโดยประเมินผลจากระเบียบสะสมแสดงหลักฐานการปฏิบัติงานของครู
 รายบุคคล ฎุมบริหารการศึกษาให้ความคาดหวังในระดับน้อยกว่าของฎุมวาระการ
 จังหวัด และน้อยกว่าช้ออื่น ๆ

3.5 ความคาดหวังเกี่ยวกับการเลือกแบบเรียนมั่งคัมไซ้ในจังหวัด
 จากมั่งคัมแบบเรียนซึ่งกระทรวงศึกษาธิการอนุญาต กลุ่มฎุมบริหารการศึกษาให้ความ
 คาดหวังในระดับน้อยกว่ากลุ่มฎุมวาระการจังหวัดและน้อยกว่าช้ออื่น ๆ

3.6 ความคาดหวังเกี่ยวกับการจัดระบบการนิเทศการศึกษาภายใน
 จังหวัดให้มีเอกภาพโดยให้งานนิเทศการศึกษาของโรงเรียนทุกประเภท ทุกระดับ
 ในจังหวัดรวมอยู่ในหน่วยงานนิเทศ การศึกษาจังหวัดเพียงหน่วยเดียว กลุ่มฎุมบริหาร
 การศึกษาให้ความคาดหวังน้อยกว่าฎุมวาระการจังหวัด และน้อยกว่าช้ออื่น ๆ

3.7 ความคาดหวังเกี่ยวกับจัดให้มีโครงการประกวดศิลาวัคณูที่
 นักเรียนสร้างขึ้นในจังหวัดอย่างน้อยปีละครั้ง กลุ่มฎุมบริหารการศึกษาให้ความ
 คาดหวังในระดับน้อยกว่า กลุ่มฎุมวาระการจังหวัด และน้อยกว่าช้ออื่น ๆ

3.8 ความคาดหวังเกี่ยวกับการเป็นผู้นำในการวางแผนการใช้
 งบประมาณ การจัดสรรงบประมาณให้แก่หน่วยงานและสถานศึกษา กลุ่มฎุมบริหาร
 การศึกษาให้ความคาดหวังน้อยกว่ากลุ่มฎุมวาระการจังหวัด และน้อยกว่า
 ช้ออื่น ๆ

3.9 ความคาดหวังเกี่ยวกับการติดตามประเมินผลการวางแผน
 งานโครงการทำนการเสนอของครู และติดตามประเมินผลการวางแผนงาน
 โครงการทำนกิจกรรมนักเรียนนักศึกษา กลุ่มฎุมบริหารการศึกษาให้ความคาดหวัง
 น้อยกว่ากลุ่มฎุมวาระการจังหวัด และน้อยกว่าช้ออื่น ๆ

3.10 ความคาดหวังเกี่ยวกับการติดตามและประเมินผลการทำงาน
 ค่าเงินงานของหน่วยงานและสถานศึกษาให้เป็นไปตามนโยบายของกระทรวง
 ศึกษาธิการ และรายงานผลการปฏิบัติงานของสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ และ
 สถานศึกษาในจังหวัดคอกกระทรวงศึกษาธิการ กลุ่มผู้บริหารการศึกษาและกลุ่ม
 ผู้ว่าราชการจังหวัด ให้ความคาดหวังในระดับมากทั้งสองกลุ่ม

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัย ความคาดหวังของผู้บริหารการศึกษา และ
 ผู้ว่าราชการจังหวัดที่มีต่อบทบาทของศึกษาธิการจังหวัด ทั้ง 3 ด้าน มีค่าเฉลี่ย
 ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ทั้งสองกลุ่มทางที่มีความมุ่งหวังที่จะให้
 ศึกษาธิการจังหวัดปฏิบัติตามบทบาทที่กำหนดอยู่ในระดับมาก มีการรับรู้เกี่ยวกับ
 บทบาทของศึกษาธิการจังหวัดตรงกันมาก ซึ่งก็ตรงกับเจตนารมณ์ของกระทรวง
 ศึกษาธิการที่มีความต้องการให้ศึกษาธิการจังหวัดปฏิบัติตามหน้าที่ให้ประสบ
 ความสำเร็จ และเป็นที่ยอมรับของผู้บริหารการศึกษา และผู้ว่าราชการจังหวัด
 กว

2. จากผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทุกกลุ่มจะมีความหวังที่
 จะให้ศึกษาธิการจังหวัดปฏิบัติตามอยู่ในระดับมากก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบ ระหว่างกลุ่ม
 ผู้บริหารการศึกษากับกลุ่มผู้ว่าราชการจังหวัดแล้ว มีความแตกต่างกันมีนัยสำคัญ
 แสดงให้เห็นว่า ความคาดหวังของบุคคลทั้งสองกลุ่มยังไม่สอดคล้องกัน ทั้งนี้
 อาจเนื่องมาจากว่า กลุ่มผู้บริหารการศึกษานั้นประกอบด้วยผู้บริหารหลายประเภท
 ลักษณะงานของแต่ละประเภทก็แตกต่างกัน ย่อมมีแนวคิดและการรับรู้เกี่ยวกับ

บทบาทของศึกษาธิการจังหวัดไม่ตรงกันในบางเรื่อง ประกอบด้วยกลุ่มผู้บริหารการศึกษาบางกลุ่ม เช่น กลุ่มผู้บริหารโรงเรียนเอกชน กลุ่มผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา และผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด มีโอกาสที่จะประชุมสัมมนาเกี่ยวกับบทบาทของศึกษาธิการจังหวัดร่วมกับผู้ว่าราชการจังหวัดไม่บ่อยนัก การที่จะรับรู้หรือแนวคิดและความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทของศึกษาธิการจังหวัดจึงแตกต่างกัน

3. เมื่อเปรียบเทียบกลุ่มศึกษาธิการจังหวัดกับกลุ่มผู้ว่าราชการจังหวัด จะเห็นว่าไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่า บุคคลทั้งสองกลุ่มนี้มีความคาดหวังที่จะให้ศึกษาธิการจังหวัดปฏิบัติตามบทบาทที่กำหนดใหม่สอดคล้องกันในระดับมาก มีแนวความคิดและการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของศึกษาธิการจังหวัดตรงกัน การที่ความคาดหวังของศึกษาธิการจังหวัดและผู้ว่าราชการจังหวัดมีความสอดคล้องกันนี้ ประการแรก อาจเนื่องมาจากว่า กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการวิเคราะห์งานตำแหน่งศึกษาธิการจังหวัดอย่างถูกต้องตามกระบวนการวิเคราะห์งาน โดยวิเคราะห์งานในหน้าที่ที่ปฏิบัติและวิเคราะห์ความคาดหวังของผู้เกี่ยวข้องด้วย ประการที่สอง อาจเนื่องมาจากการปรับปรุงบทบาทของตำแหน่งศึกษาธิการจังหวัด ได้มีการประชุมสัมมนาศึกษาธิการจังหวัดและผู้ว่าราชการจังหวัด มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับบทบาทที่ปรับปรุงใหม่อย่างกว้างขวาง และประการสุดท้ายอาจเนื่องมาจากผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้รับนโยบายและคำสั่งจากกระทรวงทบวงกรมมา ปฏิบัติ(สำนักงานปลัดกระทรวง 2524 : 175-177) รวมทั้งกระทรวงศึกษาธิการด้วย ศึกษาธิการจังหวัดมีหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือผู้ว่าราชการจังหวัดในราชการอันเป็นหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัด(คำสั่งกระทรวงศึกษาธิการที่ 687/2519 ลงวันที่ 27 ธันวาคม 2519) งานที่ส่งมาจากกระทรวงจะต้องนำมาแจ้งผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้พิจารณาสั่งการ ซึ่งรวมทั้งงานปรับปรุงบทบาทของศึกษาธิการจังหวัดด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัดจะต้องรับรู้เกี่ยวกับงานค่านนี้

โดยตลอด ทั่วเขตสหประชาการดังกล่าวมาแล้ว จึงสามารถสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของศึกษาธิการจังหวัดได้ตรงกับบทบาทที่สำนักงานปลัดกระทรวงได้กำหนดไว้

4. แດอย่างไรก็ เมื่อเปรียบเทียบความคาดหวังของศึกษาธิการจังหวัดกับกลุ่มผู้บริหารการศึกษาอีกทั้ง 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้อำนวยการศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนจังหวัด กลุ่มผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา และกลุ่มผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ความคาดหวังที่มีต่อบทบาทของศึกษาธิการจังหวัดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ความคาดหวังของศึกษาธิการจังหวัดกับผู้บริหารการศึกษาอีก 3 กลุ่ม ไม่สอดคล้องกัน กลุ่มศึกษาธิการจังหวัดและกลุ่มผู้บริหารการศึกษาอีก 3 กลุ่ม มีการรับรู้ในบทบาทไม่ตรงกัน ซึ่งทั้งนี้อาจเนื่องมาจากประการแรกลักษณะงานบริหารการศึกษามีความแตกต่างกัน ประการที่สองการประชาสัมพันธ์และการประสานงาน ยังทำไม่ทั่วถึง และประการสุดท้ายไม่ได้มีการจัดประชุมสัมมนาเกี่ยวกับบทบาทนี้ระหว่างศึกษาธิการจังหวัดกับผู้บริหารการศึกษาทั้ง 3 กลุ่ม อย่างจริงจัง และเรียกได้ว่าไม่ได้ทำเลย ทั้งนี้การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทจึงไม่ตรงกันทั้งหมด

จากที่ได้อภิปรายมาตามข้อ 2 และข้อ 4 กลุ่มบุคคลมีความคาดหวังแตกต่างกัน มีการรับรู้ในบทบาทของศึกษาธิการจังหวัดไม่ตรงกัน ตามความเห็นของ Getzels (Getzels อ้างถึงใน วิทยุ สาร 2512 : 10) การดำเนินงานขององค์การใดก็ตามรวมทั้งองค์การทางการศึกษา ถ้าจะให้งานดำเนินไปเหมาะสมและไคยล บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานนั้นทุกคนจะต้องมีความเห็นสอดคล้องกัน ดังนั้นการที่กลุ่มบุคคลมีความคาดหวังไม่สอดคล้องกัน ย่อมมีผลกระทบบต่อการปฏิบัติในหน้าที่นั้น ซึ่งก็หมายความว่า จะมีผลกระทบบต่อการปฏิบัติงานของศึกษาธิการจังหวัดนั่นเอง

5. การวิเคราะห์เป็นรายข้อในบทบาทคณบดีบริการและประสานงาน ซึ่งเป็นบทบาทที่ศึกษาธิการจังหวัดได้ปฏิบัติตั้งแต่เดิมมาเป็นส่วนมากรั้น ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

ข้อ 7 สนับสนุนให้โรงเรียนรับบริจาคเงินจากบุคคลหรือองค์กร เพื่อ
ใช้จ่ายในโรงเรียน

ข้อ 8 เป็นผู้นำในการจัดตั้งมูลนิธิเอกชนของจังหวัดขึ้น เพื่อให้
ทุนการศึกษาแก่นักเรียนยากจนที่เรียนดี

ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสองกลุ่มต่างเห็นว่า ศึกษานิเทศก์ควร
ปฏิบัติอยู่ในระดับที่น้อยกว่าเรื่องอื่นทั้งหมด ซึ่งในความจริงนั้นการที่จะได้รับความ
ร่วมมือช่วยเหลือทางการเงินจากบุคคลหรือองค์กรยังมีความจำเป็น และเรื่องการจัดหา
ทุนการศึกษานี้ ก็เป็นนโยบายของกระทรวงศึกษานิเทศก์ที่จะให้มีการจัดตั้งกองทุน
การศึกษานักเรียนยากจนในจังหวัดทุกจังหวัด (ศึกษา 28 : 2528 : 37) แต่
การที่ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสองกลุ่มแสดงความคาดหวังในเรื่องนี้อยู่ในระดับที่น้อยกว่า
เรื่องอื่น น่าจะเป็นเพราะเห็นว่าศึกษานิเทศก์ไม่ควรทำหน้าที่จัดหาทุนหรือค่า
ใช้จ่ายจากบุคคลหรือองค์กรเรียกรับหรือรับบริจาคเช่นที่เคยปฏิบัติมา จริงอยู่ใน
ฐานะที่โรงเรียนเป็นหน่วยหนึ่งของสังคม ทั้งอยู่ใต้ความช่วยเหลือและความ
ร่วมมือของประชาชน ผู้บริหารควรจัดให้มีกิจกรรมของโรงเรียน เพื่อประชาสัมพันธ์
กับประชาชนให้เห็นว่า ในระบอบประชาธิปไตยโรงเรียนควรเป็นของประชาชน จัด
โดยการรู้เห็นของประชาชน ด้วยความร่วมมือของประชาชน และเพื่อประโยชน์ของ
ประชาชน ส่งเสริมให้ประชาชนเกิดความรู้สึกว่า เป็นหน้าที่ของประชาชนที่ทุกคน
จะต้องให้ความสนใจ และเข้ามามีส่วนร่วมดูแลการจัดการศึกษาของโรงเรียน
(วิทยุ โทร 2526 : 315) แต่ในทางปฏิบัติศึกษานิเทศก์น่าจะจะเป็น
ผู้นำในการดำเนินการทางการศึกษาให้ประชาชนได้เข้าใจตระหนักในความสำคัญ
ของการศึกษา มีความรู้สึกเป็นเจ้าของ และจะต้องรับผิดชอบร่วมกับทางราชการ
ทั้งนี้การที่จะได้เงินหรือวัสดุสิ่งของมานั้นก็ควรจะได้รับจากประชาชนด้วยความ
สมัครใจ และด้วยความเข้าใจในความรับผิดชอบของตนที่มีต่อโรงเรียน

ข้อ 17 สนับสนุนให้โรงเรียนจัดงานชุมนุมครู งานสังคม หรือทัศนศึกษา
เพื่อให้ครูได้มีโอกาสสนันทนาการ เป็นครั้งคราว

ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสองกลุ่มมีความคาดหวังใ้ปฏิบัติค่อนข้างน้อยกว่าเรื่องอื่น ๆ ทั้ง ๆ ที่เรื่องการพักผ่อนหย่อนใจ การพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เป็นสิ่งที่จะเป็นประโยชน์ต่อครูและผู้บริหาร ทั้งนี้ อาจจะเป็นว่า รูปแบบของการจัดงานชุมนุมครู งานสังคม หรือทัศนาวจร ที่จัดทำกันมายังไม่เอื้อประโยชน์ในการพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันก็เป็นได้ คงจะต้องการรูปแบบของเกรนันทนาการให้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษามากขึ้น

ข้อ 19 เสนอแผนการสืบเปลี่ยนหมุนเวียนตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนภายในจังหวัดที่อยู่เกินกว่า 4 ปี

ในเรื่องนี้ถึงแม้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคาดหวังค่อนข้างมาก แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า กลุ่มผู้บริหารการศึกษาให้ความคาดหวังน้อยกว่ากลุ่มผู้ว่าราชการจังหวัด ทั้ง ๆ ที่การสืบเปลี่ยนหมุนเวียนตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนจะเกิดประโยชน์ในด้านการเปลี่ยนบรรยากาศการปฏิบัติงาน

ข้อ 13 พิจารณาความดีความชอบของครู โดยประเมินผลจากระเบียบสะสมแสดงหลักฐาน การปฏิบัติงานของครูรายบุคคล

เรื่องนี้ ทั้งสองกลุ่มมีความคาดหวังใ้ปฏิบัติค่อนข้างมาก แต่ที่น่าสังเกต คือ กลุ่มผู้บริหารการศึกษาให้ความคาดหวังที่จะใ้ปฏิบัติน้อยกว่ากลุ่มผู้ว่าราชการจังหวัด

จากข้อ 19 และ ข้อ 13 เมื่อพิจารณาในแง่ของการบริหารงานบุคคล จะเห็นว่าผู้บริหารการศึกษาให้ความคาดหวังที่จะใ้ศึกษานิการจังหวัดมีบทบาทในด้านการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนไม่มากนัก การที่ผู้บริหารการศึกษาแสดงความคาดหวังที่จะใ้ศึกษานิการจังหวัดมีบทบาทด้านการบริหารบุคคลากร ไม่มากเท่าที่ควร อาจมีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ของศึกษานิการจังหวัดได้ บทบาทในค่านนี้จึงน่าจะต้องทำความเข้าใจกันต่อไป

แต่อย่างไรก็ดี บทบาทในด้านการบริหารและประสานงานนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสองกลุ่มมีความคาดหวังใ้ปฏิบัติสูงเป็นส่วนมาก โดยเฉพาะทั้งแกชอ 1-6 ผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารการจังหวัดต่างก็มีความคาดหวังที่จะให้ศึกษานิการจังหวัดปฏิบัติในระดับสูงมาก

เมื่อพิจารณาในหลักการบริหารเกี่ยวกับการจัดองค์การที่ดี จะต้องจัดสถานปฏิบัติงานที่ดี อันหมายถึงความสะอาด และสิ่งแวดล้อมอันจำเป็นในการปฏิบัติงานให้สำเร็จผล ซึ่งรวมถึงการไว้สคูอุปกรณ์ ตลอดจนแบบฟอร์มต่าง ๆ (สมพงษ์ เภมสิน 2526 : 113) เรื่องของการประสานงานและการติดกอสื่อสาร จะต้องมึระบบการติดกอสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ทั้งการสื่อสารด้วยวาจาและเป็นลายลักษณ์อักษร (สมพงษ์ เภมสิน 2526 : 114) การที่ผู้บริหารกลุ่มทุกกลุ่มมีความคาดหวังที่จะให้ปฏิบัติในเรื่องของการจัดสำนักงานและการประสานงานตรงกันในระดับสูงเช่นนี้ จึงตรงกับหลักการบริหารดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ดังนั้น ศึกษานิการจังหวัดจะต้องตระหนักถึงบทบาทของทางคานนี้ให้มาก กล่าวคือจะต้องมีการจัดสำนักงานให้เป็นระเบียบ สะอาด คลองตัว จักวางบุคคลให้เข้ากับงาน ควบคุมการทำงานของเจ้าหน้าที่ และพัฒนาประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่เพื่อทำงานให้มีประสิทธิภาพสูง เป็นไปตามความคาดหวังของกลุ่มผู้บริหารที่ตั้งใจไว้

6. การวิเคราะห์เป็นรายข้อในบทบาทด้านการจัดทำข้อมูล สถิติ และวางแผนเมื่อพิจารณาโดยภาพรวมแล้ว ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคาดหวังที่จะให้ศึกษานิการจังหวัดปฏิบัติในคานนี้ในระดับสูง แต่มีบางข้อที่น่าจะนำมาพิจารณาตั้งค่อไปนี้

ข้อ 44 เลือกแบบเรียนบังคับใช้ในจังหวัดจากบัญชีแบบเรียนซึ่งกระทรวงศึกษานิการอนุญาต

ในเรื่องนี้ กลุ่มผู้บริหารการศึกษาให้ความคาดหวังที่จะให้ปฏิบัติมาก แต่ค่อนไปทางน้อยกว่ากลุ่มผู้บริหารจังหวัด เป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่า โรงเรียนต้องการความเป็นอิสระในเรื่องการเลือกแบบเรียนบังคับใช้ในโรงเรียนของตน

ข้อ 53 จักระบบการนิเทศการศึกษาภายในจังหวัด ให้มีเอกภาพ โดยให้งานนิเทศศึกษาของโรงเรียนทุกประเภท ทุกระดับในจังหวัดรวมอยู่ในหน่วยงาน นิเทศการศึกษาจังหวัดเพียงหน่วยเดียว

ในเรื่องนี้ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารการศึกษาต่างคาดหวังที่จะให้มีการปฏิบัติในบทบาทเกี่ยวกับเรื่องนี้ในระดับมากแต่ค่อนข้างน้อย และน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับงานนิเทศกับการบริหารแล้ว การบริหารและการนิเทศโดยหน้าที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ทั้งสองอย่างจะต้องมีส่วนร่วมสัมพันธ์กัน อย่างใกล้ชิด (วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ 2526 : 25) นโยบายการบริหารย่อมมีอิทธิพลมากต่อจุดมุ่งหมาย ขอบข่าย และวิธีการในการนิเทศการศึกษา และการบริหารงานใด ๆ จะต้องมีหลักของความเป็นภาพทางการบริหาร หมายถึง การบริหารควรจะขึ้นอยู่กับคณะใดคณะหนึ่งโดยเฉพาะ เพื่อประกันการมีคความรับผิดชอบ และการปฏิบัติงานก้าวด้วยกัน หรือซ้ำซ้อนกัน (สมพงศ์ เกษมสิน 2526 : 126) และงานของศึกษานิเทศก์ทั้งหลาย แม้จะต่างสังกัดก็ตาม ย่อมมีเข็มมุ่งสู่จุดหมายปลายทางร่วมกัน จุดหมายปลายทางนี้หมายถึงสิ่งที่ได้มาจากการประนีประนอมความคิดเห็นที่ต่างจิตต่างใจกันเบื้องต้น (วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ 2526 : 27) แต่จากผลการวิจัยนี้ ความคาดหวังของผู้บริหารการศึกษาที่จะให้การนิเทศการศึกษาเป็นเอกภาพอยู่ในระดับมากแต่ค่อนข้างน้อย และแตกต่างกับผู้ว่าราชการจังหวัด ทำให้มองเห็นว่า การจะให้การนิเทศการศึกษาอยู่ในหน่วยเดียวกันในจังหวัดนั้นค่อนข้างยาก และอาจประสบปัญหาในการนิเทศ คือต่างคนก็จะต่างทำ และก็จะรับฟังแต่ทางส่วนกลาง ซึ่งเป็นกรมเจ้าสังกัดเท่านั้น

ข้อ 56 จักให้มีโครงการประกวดคือปวัคตผู้ทีนักเรียนสร้างขึ้นในจังหวัดอย่างน้อยปีละครั้ง

ในเรื่องนี้ กลุ่มผู้บริหารการศึกษาคาดหวังที่จะให้ศึกษาธิการจังหวัดปฏิบัติน้อยกว่าบทบาทเรื่องอื่น ๆ ในขณะที่กลุ่มผู้ว่าราชการจังหวัดให้ความคาดหวังที่จะให้ศึกษาธิการจังหวัดเป็นผู้ดำเนินการอยู่ในระดับสูง ซึ่งชี้ให้เห็นว่า กลุ่มผู้บริหาร

การศึกษาไม่มีความประสงค์จะให้ศึกษาธิการจังหวัดเป็นผู้รับผิดชอบเรื่องนี้มากนัก น่าจะเป็นหน้าที่ของโรงเรียนมากกว่า

ข้อ 58 เป็นผู้นำในการวางแผนการใช้งบประมาณ การจัดสรรงบประมาณให้แก่หน่วยงานและสถานศึกษา

จากผลของการวิจัยพบว่า ผู้บริหารการศึกษาให้ความคาดหวังในบทบาทค่านิยมว่าจะอยู่ในระดับมาก แต่น้อยกว่ากลุ่มผู้บริหารราชการจังหวัดและน้อยกว่าผู้อื่น ๆ ซึ่งเมื่อพิจารณาบทบาทค่านิยมการวางแผนการศึกษาของจังหวัดนั้น เป็นหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัดจะต้องเป็นผู้จัดทำแทน โดยประสานงานกับผู้บริหารการศึกษาในจังหวัดและ เมื่อกระทรวงศึกษาธิการได้ปรับปรุงโครงสร้างทางการบริหารการศึกษาในจังหวัดขึ้นใหม่ โดยตั้งคณะกรรมการการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมจังหวัดขึ้น (คำสั่งกระทรวงศึกษาธิการที่ ศษ 639/2528 เรื่อง การแต่งตั้งคณะกรรมการการศึกษา ศาสนาและศิลปวัฒนธรรมจังหวัด ลงวันที่ 26 พฤศจิกายน 2528) ศึกษาธิการจังหวัดจะต้องมีบทบาทในด้านการวางแผนการศึกษามากขึ้น และในเรื่องของการวางแผนนั้น การวางแผนการใช้งบประมาณ และการจัดสรรงบประมาณเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของกระบวนการวางแผนการวางแผนจะสมบูรณ์หรือการปฏิบัติตามแผนจะได้ผลนั้น จะต้องดำเนินการครบตามกระบวนการจึงจะบรรลุตามเป้าหมาย การที่ผู้บริหารการศึกษา ให้ความคาดหวังที่จะให้ปฏิบัติตามบทบาทในการวางแผนการใช้งบประมาณไม่มากเท่าที่ควร อาจจะมีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัดได้

7. การวิเคราะห์รายชื่อในบทบาทค่านิยมการติดตามและประเมินผลผู้ตอบแบบสอบถามทุกกลุ่มให้ความหวังในบทบาทค่านิยมสูง เช่นเดียวกับบทบาทค่านิยมอื่น ๆ กล่าวคือ ต่างก็คาดหวังว่า ศึกษาธิการจังหวัดควรปฏิบัติตามบทบาทดังกล่าวนี้ค่อนข้างสูง มีข้อที่น่าสังเกตจากผลการวิเคราะห์ดังนี้

ข้อ 62 ติดตามและประเมินผลการวางแผนงาน/โครงการด้านการสอนของครู และ

ข้อ 63 ติดตามและประเมินผลการวางแผนงาน/โครงการด้าน
กิจกรรมนักเรียนนักศึกษา

ทั้งสองข้อนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสองกลุ่มให้ความคาดหวังในระดับมาก
ก่อนไปทางน้อย โดยเฉพาะข้อ 63 กลุ่มผู้บริหารการศึกษาให้ความคาดหวังก่อนไปใน
ทางน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ ข้อมูลที่ได้นี้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกระทรวงศึกษาธิการ
ซึ่งจะให้ศึกษาธิการจังหวัดเป็นผู้ติดตามประเมินแผนงาน/โครงการที่เกี่ยวกับการสอน
ของครู และกิจกรรมนักเรียนนักศึกษาที่โรงเรียนต่าง ๆ ใ้ว่างไว้ นั้น ใ้มีการ
ปฏิบัติหรือไม่ และเมื่อนำไปปฏิบัติแล้วได้ผลเป็นประการใด มีอุปสรรคปัญหาอะไร
บ้างและควรดำเนินการแก้ไขอย่างไร ใ้ช่วยชี้แจง เจตนาใ้จะให้ศึกษาธิการจังหวัด
ไปดูการสอนของครู หรือไปควบคุมการจัดกิจกรรมนักเรียนนักศึกษากายในโรงเรียน
ซึ่งในทางปฏิบัติย่อมทำไม่ได้

ข้อ 59 ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานของ
และสถานศึกษาใ้เป็นไปตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ

ข้อ 69 รายงานผลการปฏิบัติงานของสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ
และสถานศึกษาในจังหวัด ต่อกระทรวงศึกษาธิการ

ทั้งสองเรื่องที่ยกมานี้ เป็นบทบาทที่ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสองกลุ่ม
ให้ความคาดหวังใ้ให้ศึกษาธิการจังหวัดปฏิบัติมากที่สุด มากกว่าทุกข้อของบทบาท
ก้านนี้ ซึ่งเจตนารมณ์ของกระทรวงศึกษาธิการก็ตั้งความหวังเอาใ้ว่า ศึกษาธิการ
จังหวัดจะต้องมีบทบาทในการติดตามผลด้านการปฏิบัติตามนโยบายของกระทรวง
ศึกษาธิการใ้มากขึ้น ใ้มีการรายงานผลการปฏิบัติงานของศึกษาธิการอำเภอ
และสถานศึกษาใ้จริงใ้จมากขึ้น และในทางหลักการวางแผนการบริหารงาน
การติดตามผลเป็นกระบวนการอันสำคัญของการวางแผน และการบริหารงาน
ผลการวิจัยที่ออกมานี้จึงสอดคล้องกับหลักการบริหารการวางแผนและนโยบาย
ของกระทรวงศึกษาธิการ การที่ศึกษาธิการจังหวัดจะปฏิบัติตามบทบาทก้านนี้
มีโอกาใ้ที่จะประสบความสำเร็จความวิ้ตฤประสงค์และเป้าหมายของกระทรวง
ศึกษาธิการ อยู่ในระดับค่อนข้างสูงมาก

จากผลการวิจัยซึ่งค้นพบนี้ โดยภาพรวมพอสรุปได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ทั้งสองกลุ่มคือ กลุ่มผู้บริหารการศึกษาและกลุ่มผู้ว่าราชการจังหวัด มีความคาดหวังสูง ที่จะให้ศึกษาธิการจังหวัดปฏิบัติตามบทบาทที่ปรับปรุงนี้ มีเพียงบางบทบาทเท่านั้นที่ยัง ให้ความคาดหวังในระดับมากแต่ค่อนข้างน้อย คงได้กล่าวมาแล้ว ซึ่งเรื่องนี้ถ้า จะให้ศึกษาธิการจังหวัดปฏิบัติตามบทบาทที่ปรับปรุงขึ้นให้เป็นผลสำเร็จ จะต้องมีการ สร้างความเข้าใจในระหว่างผู้บริหารการศึกษาที่เกี่ยวข้อง มีการกำหนดบทบาทอำนาจ หน้าที่ให้ชัดเจน มีระเบียบ คำสั่ง กฎหมาย ออกมาให้ทุกฝ่ายยอมรับพอที่จะให้ ศึกษาธิการจังหวัดนำไปปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จอย่างจริงจังได้

ข้อเสนอแนะ

1. การคัดเลือกผู้ดำรงตำแหน่งศึกษาธิการจังหวัดจะต้องดำเนินการอย่าง มีระบบเพื่อให้ได้คนที่มีความรู้ ความสามารถ และความประพฤติเหมาะสมที่จะเป็นผู้นำ ผู้ประสานงาน และเป็นตัวอย่างที่ดีของผู้ร่วมงาน ระบบการคัดเลือกควรจะได้ปรับปรุง ใหม่ โดยการเปิดโอกาสให้ผู้บริหารการศึกษาทุกกรมในกระทรวงศึกษาธิการ สามารถ เข้ามาสู่ตำแหน่งนี้ได้ ไม่จำกัดเฉพาะสำนักงานปลัดกระทรวงเท่านั้น ทั้งนี้ เพื่อจะได้ชื่อ ว่าเป็นตัวแทนกระทรวงศึกษาธิการอย่างแท้จริง .

2. จะต้องปรับปรุงโครงสร้างการบริหารสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดให้มี ประสิทธิภาพ กล่าวคือต้องเพิ่มจำนวนบุคลากรเจ้าหน้าที่ให้เพียงพอกับงานในหน้าที่ที่ ปรับปรุงขึ้น เน้นให้มีคุณภาพและความสามารถทางวิชาการให้มากขึ้น และจะต้อง พัฒนาบุคลากรที่มีอยู่แล้วให้มีประสิทธิภาพทางวิชาการมากขึ้น เพื่อจะได้ปฏิบัติงาน สนองงานทางวิชาการได้

3. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ควรสัมมนาระหว่างผู้บริหารที่ เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทุกฝ่ายเข้าใจบทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัด และเข้าใจภารกิจ ในส่วนที่จะต้องปฏิบัติร่วมกันหรือประสานงานกัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นเพียงการสำรวจความคาดหวังของผู้บริหาร การศึกษาและผู้อำนวยการจังหวัด ที่มีต่อบทบาทของศึกษานิเทศก์เท่านั้น โดยมีความเชื่อตามหลักจิตวิทยาที่ว่า ความคาดหวังของบุคคลที่มีต่อบทบาทของศึกษานิเทศก์นั้น ย่อมมีผลกระทบต่อการทำงานของศึกษานิเทศก์จังหวัด ทั้งที่เป็นผลในทางที่ดีและไม่ดี แต่ยังไม่มีการวิจัยในการปฏิบัติงานจริง ๆ ว่าจะเป็นอย่างไรในการวิจัยคราวต่อไป ควรจะทำการสำรวจการทำงานจริง ๆ ของศึกษานิเทศก์จังหวัดควบคู่กันไป
2. ยังมีบุคคลอีกหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับศึกษานิเทศก์จังหวัด โดยเฉพาะผู้บริหารการศึกษา ยังมีอีกหลายกลุ่มซึ่งจะต้องมีผลกระทบต่อการทำงานของศึกษานิเทศก์จังหวัดเช่นกัน ได้แก่ กลุ่มผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด ผู้ช่วยศึกษานิเทศก์จังหวัด ศึกษาธิการอำเภอ และนายอำเภอ เป็นต้น ซึ่งในการวิจัยคราวต่อไป ควรจะได้ทำการวิจัยถึงความคาดหวังของผู้บริหารที่กล่าวมานี้ด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย